

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ศุภเมธา ชาติชาลวัฒน์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STUDY OF PARTICIPATION OF COMMUNITY IN SCHOOL MANAGEMENT
UNDER PHAYAO SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

SUPAMETHA THADACHONLAWAT

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ของ ศุภเมธา ธาดาชลวัฒน์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์นภัส มโนการณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐวุฒิ สัพโส)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ดร. อาภาพรรณ ประทุมไทย)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

- เรื่อง:** การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
- ผู้ศึกษาค้นคว้า:** ศุภเมธา ธาตาศลวัฒน์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา),
มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566
- อาจารย์ที่ปรึกษา:** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐวดี ลัพโส
- คำสำคัญ:** การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามตัวแปร ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาพะเยา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 263 คน แล้วนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบองค์ประกอบเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างทางสถิติได้ทดสอบผลต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method) จากการศึกษา พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมไม่แตกต่างกันและจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และพบว่า มีด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

Title: A STUDY OF PARTICIPATION OF COMMUNITY IN SCHOOL MANAGEMENT
UNDER PHAYAO SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Author: Supametha Thadachonlawat, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration),
University of Phayao, 2023

Advisor: Assistant Professor Dr. Natthawut Sabphaso

Keywords: Community Participation, School Management

ABSTRACT

A study of participation community in school management under Phayao Secondary Educational Service Area Office aimed to study and compare a study of participation community in school management under Phayao Secondary Educational Service Area Office classified by work experience and size of schools. The sample group consisted of 263 teachers of schools under Phayao Secondary Educational Service Area Office, used questionnaires and estimation scales, and analyzed the data using percentages, means, standard deviations, and One-Way Analysis of Variance. When statistical differences were found, the differences were tested using the Scheffe' method. The study found that a study of participation community in school management under Phayao Secondary Educational Service Area Office, the overall picture was at a high level. The aspect with the highest mean value was participation in evaluation, followed by participation in decision making. And participation in operations, and the side with the lowest average was in terms of participation in benefits. When comparing the four areas of work experience, they were not different, and classified according to the size of schools, the overall picture was not different. And it was found that there were one of the different sides that was statistically significant at the level of 0.05 called participation in the evaluation. As for participation in decision making, having participate in operations and participation in benefits, there were no differences.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้ คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจรอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งตรวจรอบปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัย การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นางวรฤทัย สักลอบ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดพะเยา และนางอชิรญา บัณฑิต ครุชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเชียงคำ วิทยาคม ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและ ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน และมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ ประสาขาวิชาความรู้ทั้งปวง และคอยให้คำแนะนำระหว่างการศึกษามาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ครอบครัว ที่สนับสนุนและคอยให้ กำลังใจทุกเวลาที่เหน็ดเหนื่อย ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จนการเรียนรู้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี สามารถทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ศุภเมธา ชาติชาลวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ข้อคำถามของการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา	8
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา.....	17
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
กรอบแนวคิดการวิจัย	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	58
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	59
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	65
บทที่ 5 บทสรุป.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผลการวิจัย.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	84
ภาคผนวก ข แบบแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	85
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา.....	90
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	91
ประวัติผู้วิจัย.....	98

สารบัญตาราง

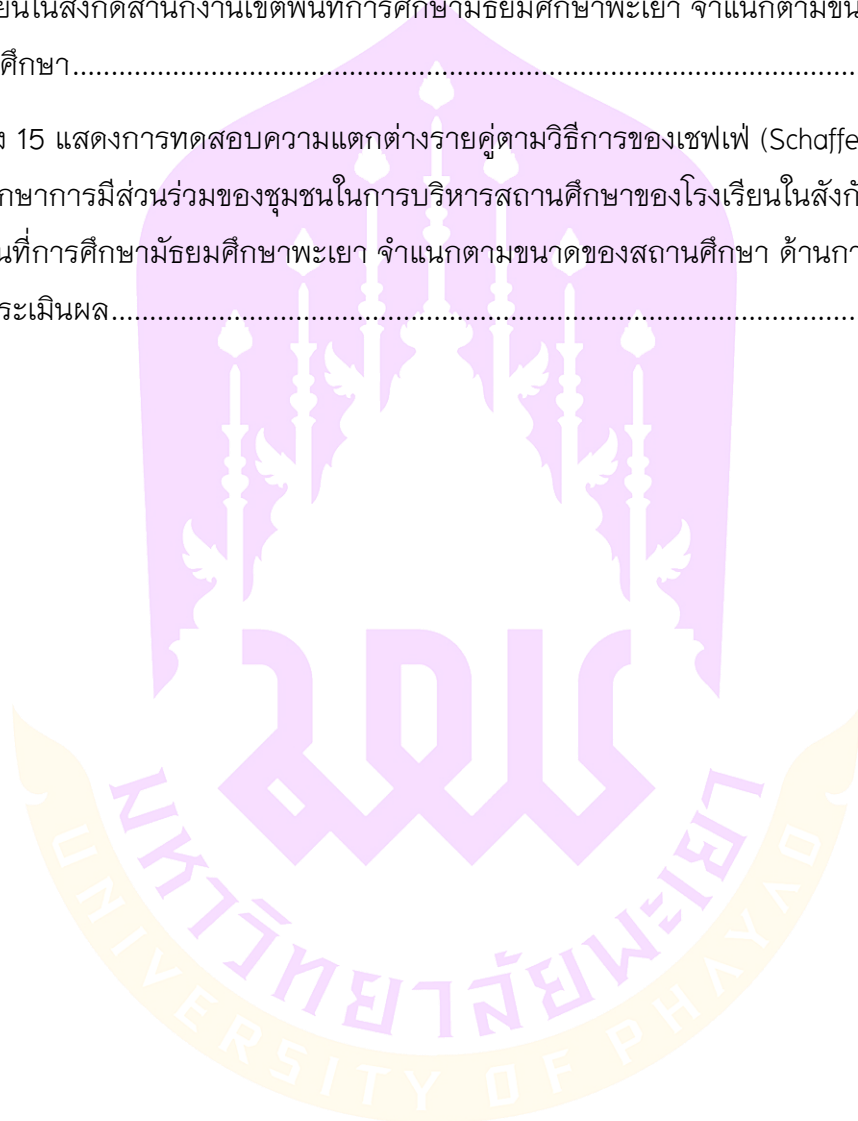
หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	32
ตาราง 2 แสดงขนาดโรงเรียน จำแนกตามสหวิทยาเขต	44
ตาราง 3 แสดงจำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน	44
ตาราง 4 แสดงจำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนซึ่งจำแนกตามขนาดโรงเรียน	45
ตาราง 5 แสดงจำนวนนักเรียนสหวิทยาเขตภูมิภาคยาวและสหเขตวิทยาภูลึงกา	47
ตาราง 6 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	53
ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย	58
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ในภาพรวมรายด้าน.....	60
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	60
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	62
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์.....	63
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	64

ตาราง 13 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประเภท
การปฏิบัติงาน.....65

ตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของ
สถานศึกษา.....66

ตาราง 15 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer’s) ของ
การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมใน
การประเมินผล.....67

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงโครงสร้างการบริหารงานภายใน.....	43
ภาพ 2 แสดงการเปรียบเทียบขนาดจำนวนนักเรียนระหว่าง ปี พ.ศ. 2565	45
ภาพ 3 แสดงร้อยละของนักเรียนโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	47
ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นการพัฒนารุ่นต่อรุ่น เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และพัฒนาสังคมปัจจุบันให้เข้มแข็งและให้อยู่ต่อไปได้ในอนาคต แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นปัจจุบัน และให้สามารถเข้าได้กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา การจัดการศึกษาของไทยในระยะแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการสำคัญคือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ดังนั้น การมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคมตามวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา คือการปฏิรูปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย การกำหนดนโยบายที่สำคัญประการหนึ่ง คือการส่งเสริมประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา องค์กรรัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการศึกษาและตรวจสอบการจัดคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่ง นอกจากนี้การจัดการศึกษายังเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล อันเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพประชากร การจัดการศึกษา เพื่อให้สนองความต้องการของชุมชนนั้น รัฐได้กำหนดนโยบายให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 2)

นอกจากนั้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษา โดยมีหลักการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและผู้เรียน โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วม

ของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรงคือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อมร่วมวางแผนทางนโยบาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 7)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ได้ปฏิบัติตามนโยบายในกลยุทธ์ 4 การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ มีเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ ตามยุทธศาสตร์ที่ 4 : สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2565 ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน และผู้ที่เกี่ยวข้องของผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอก ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา, 2565ก) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทางการศึกษาอย่างชัดเจนต่อเนื่อง ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการกลยุทธ์ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พะเยา, 2565ข) ซึ่งยังไม่ครอบคลุมในทุกด้านของการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการศึกษาเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า ยังมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างได้ผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงาน เป็นที่นิยมของผู้ปกครองและนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา จึงเป็นจุดสนใจในการศึกษา

การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาและประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ซึ่งชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอันจะนำไปสู่การบรรลุซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

ข้อคำถามของการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา อยู่ในระดับใด
2. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามตัวแปร ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาได้ทำการศึกษาคำมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยได้จากการสังเคราะห์จากองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา โดยทำการศึกษาจากนักวิชาการและผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้มีค่าความถี่ตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไป ได้แก่ Cohen and Uphoft (1980), Chapin (1997), วุฒินันท์ นามานาค (2559), ชนธร บุญวัฒน์ (2560), มนูญญา บัตถาวงษ์ (2562), ปานระพี มหาสารโร (2563), พิมพ์พิชฌัญชู สุภายอง (2563), พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563), หัสนัย เจนจบ (2564) และบุญพา ไสสนุ้ย (2565) ผู้วิจัยได้หลักเกณฑ์การพิจารณาที่สอดคล้องกัน เพื่อที่จะใช้เป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้และจากการสังเคราะห์งานวิจัยตามตาราง 1 โดยได้ตัวแปรจากการสังเคราะห์ จะได้องค์ประกอบที่มีค่าความถี่สูงตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งได้กล่าวถึง 4 ด้านเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 828 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา, 2566, สื่อบนออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 263 คน แล้วนำมากำหนดสัดส่วน ตามขนาดของประชากรในแต่ละวิทยาลัย และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำนวน 18 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนพะเยาพิทยาคม 2) โรงเรียนฝากกวีานวิทยาคม 3) โรงเรียนพะเยาประชาธนวิทย์ 4) โรงเรียนจุนวิทยาคม 5) โรงเรียนพญาลอวิทยาคม 6) โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม 7) โรงเรียนฝายกวางวิทยาคม 8) โรงเรียนเชียงม่วนวิทยาคม 9) โรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม 10) โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม 11) โรงเรียนงำเมืองวิทยาคม 12) โรงเรียนปงรัชดาภิเษก 13) โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม 14) โรงเรียนขุนควรวิทยา 15) โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม 16) โรงเรียนภูซางวิทยาคม 17) โรงเรียนดงเจนวิทยาคม 18) โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ดังนี้

1. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน
 - 1.1 1-5 ปี
 - 1.2 6-10 ปี
 - 1.3 11 ปีขึ้นไป
2. ขนาดของสถานศึกษา
 - 2.1 สถานศึกษาขนาดกลาง
 - 2.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่
 - 2.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

ตัวแปรตาม

ได้แก่ การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จากทฤษฎีหลักการ แนวคิดของนักวิชาการและผู้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นิตยาคัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน อาจจะเป็นการดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองทางเศรษฐกิจและการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมของกลุ่ม มีการแก้ไขปัญหาาร่วมกันและใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมและสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารงานโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ แก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจในกิจกรรมของสถานศึกษา ร่วมกันการวิเคราะห์วางแผนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพิจารณาความเห็นชอบในการจัดกิจกรรม ให้ความช่วยเหลือการประสานงานแลกเปลี่ยนแนวคิดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม และให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กับสถานศึกษาให้เกิดประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการสนับสนุนทางด้านแรงงานและวัสดุอุปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานในการพัฒนาสถานศึกษา การขอความร่วมมือในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา การวางแผนปฏิบัติการและดำเนินโครงการต่าง ๆ การสนับสนุนด้านงบประมาณที่มีข้อจำกัดในการบริหารงานในสถานศึกษา การให้ความร่วมมือในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำกับสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เกิดความสะดวกสบายกับบุตรหลานที่เข้ามาเรียนสามารถร่วมรับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานศึกษา มีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่ต่อระดับผลงานความพึงพอใจ มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ของสถานศึกษากับชุมชนให้เกิดทักษะที่พึงมีและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน และนำไปสู่การดำเนินงานต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึงการดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และประเมินผลการดำเนินงานกับสถานศึกษา ซึ่งชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา ให้เกิดผลสำเร็จ และเกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาต่อยอดสู่นวัตกรรมต่าง ๆ ที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ติดตามของสถานศึกษาอยู่เสมอ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา พะเยา

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา จำนวน 18 โรงเรียน

โรงเรียนในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เปิดการสอนในจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำนวน 18 โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ประกอบด้วยโรงเรียนในเขตพื้นที่การปกครองทั้งหมด 18 โรงเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาโดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบแนวทางในการ วางแผนพัฒนาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Fesler and Kettl (1991, p. 7) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นกระบวนการระดมความรู้ความสามารถที่ทำให้บุคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายได้ผลสำเร็จสูงสุด

Hoy and Miskel (2001, p. 437) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การตัดสินใจขององค์กรแรงจูง ภาวะผู้นำ โดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา และสภาพการณ์เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546, หน้า 8) เขียนในหนังสือเรื่อง การจัดการสมัยใหม่ ว่าแนวคิดทางการบริหารของเฮนรีฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ (Operational management theory) หรือบางท่านก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Organizing) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ การวางแผน

(Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การบังคับบัญชา (Commanding), การประสานงาน (Coordinating), และการควบคุม (Controlling) หรือ POCCC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การตระหนักในมิตรภาพ และการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ

กัลยกร หอมเพชร (2552, หน้า 18) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม กล่าวว่า การบริการ ได้แก่ การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากองค์การ โดยใช้ทรัพยากร บุคคลและอื่น ๆ ที่มีอยู่ โดยผ่านกระบวนการทางการบริหารอย่างมีระบบเพื่อให้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 43) กล่าวว่า การบริหารเป็นการทำงาน ของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการใช้กระบวนการในการบริหาร ได้แก่ การวางแผนงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การติดต่องาน การประเมินผล และการปฏิบัติงานเป็นต้นด้วยเหตุนี้หน้าที่ของผู้บริหารจึงมีการจัดวางนโยบายการวางแผน และการจัดตั้งวัตถุประสงค์หน้าที่ถัดไป ได้แก่ การมอบหมาย ความรับผิดชอบให้กับหน่วยงาน การประสานงานติดต่อ การจัดสรรทรัพยากร รวมทั้ง การติดตามประเมินผล

ณัฐรญา พวงธรรม (2553, หน้า 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารและพัฒนา และปรับเปลี่ยนวิถีกระบวนการทำงานด้านต่างๆ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความก้าวหน้า ส่งเสริมความเจริญด้านความคิด ความรู้ควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพ

อภิษดา มะกรดรกร์ (2553, หน้า 7) กล่าวว่า การบริหาร ได้แก่ กระบวนการ ของการทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภารกิจขององค์กรบรรลุเป็นหมาย ซึ่งอาศัยหลักการ จัดการพิจารณาวินิจฉัย การวางแผนการสั่งการ การควบคุม การติดตาม และการประเมินผล เพื่อให้งานเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นหมายที่วางไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเอาทั้งศาสตร์และศิลป์ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ประกอบอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำ ที่ต้องจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนหรือวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมบริหารงานในองค์การมีประสิทธิภาพ

สัมมา รัตนีย์ (2553, หน้า 37) กล่าวว่า การบริหารคือกระบวนการทำงานร่วมกัน ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ

การควบคุม และการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1. การสร้างการรับรู้ความเข้าใจและการยอมรับจากผู้ที่มีส่วนร่วมและประชาคมในการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมุ่งเน้นที่การจัดระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโปร่งใสตรวจสอบได้ และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในทุกกระดับ

2. การสร้างความเข้าใจเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของแผนของผู้ปฏิบัติทุกหน่วยงานทุกระดับ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติมีการบริหารจัดการและการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษามีคณะกรรมการกำกับดูแลแต่ละยุทธศาสตร์ให้เกิดการนำไปปฏิบัติโดยมีระบบงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม

3. การปรับเปลี่ยนกระบวนการของการจัดการศึกษาจากการเป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐบาล มาเป็นกระการจัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วนของสังคมที่มุ่งการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และทั่วถึงตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. การจัดให้แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นเสมือนแผนงบประมาณ ด้านการจัดการศึกษาของรัฐ ระบบการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้ยึดแผนงานโครงการ และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาของแผนเป็นหลักในการพิจารณา เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเป็นไปในทิศทาง และเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนแต่ละช่วงวัยและการพัฒนากำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน และประเทศเพื่อการจัดการศึกษาบรรลุผลตามยุทธศาสตร์ตัวชี้วัดในช่วงเวลาที่กำหนด

5. การปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพโดยปรับโครงสร้างการบริหารงานให้มีความชัดเจนในด้านบทบาทหน้าที่ และการกระจายอำนาจและการตัดสินใจจากส่วนกลางสู่ระดับ ภูมิภาค และสถานศึกษารวมทั้งการปรับระบบการบริหารจัดการและการบริหารงานบุคคลในแต่ละระดับให้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้เรียนได้รับบริการการศึกษาที่มีมาตรฐานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

6. การสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศที่บูรณาการและเชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การรายงานต่อสาธารณะชนจะเป็นกลไกในการสร้างการรับรู้ของผู้จัดการศึกษา และผู้เรียน

เพื่อการปรับประสิทธิภาพการบริหารจัดการและความรับผิดชอบต่อผู้เรียนผ่านระบบการกำกับตรวจสอบติดตามและประเมินผล

7. โทรรูปการปฏิรูประบบทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษาเพื่อให้รัฐสามารถใช้เครื่องมือทางการเงินในการกำกับการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติและนโยบายรัฐบาล

ชนธร บุญวัฒน์ (2560, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของการบริหาร เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้ศาสตร์หรือทักษะการบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารจะใช้ในการตัดสินใจเพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการมีองค์ประกอบ และหลักการการดำเนินงานมากมาย ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทราบและนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจการดำเนินงานในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุด กับทรัพยากรที่มีอยู่

มนัญญา บัตถาวงษ์ (2562, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารมีความสำคัญ เพราะว่าการบริหารเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ ในการช่วยดำเนินการในกระบวนการทำงาน ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กร ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ความสามารถแบบหลากหลาย เมื่อการทำงานเสร็จแล้วผลงานปรากฏออกมาตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา หมายถึงการบริหาร หมายถึง การจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นกระบวนการระดมความรู้ความสามารถ ที่ทำให้บุคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมาย ผู้บริหารมีศาสตร์และศิลป์ในการตัดสินใจเพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการมีองค์ประกอบ และหลักการการดำเนินงาน

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Campbell (1976) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง โดยได้แบ่งงานบริหารสถานศึกษาออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน
2. งานบริหารบุคลากรทางการสอน
3. งานบริหารนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานด้านงบประมาณและงานธุรการ
6. งานสัมพันธ์กับชุมชน

Campbell (1977, p. 437) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

Koontz and Wehrich (1988) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้านที่เกิดจากบุคลากรหลาย ๆ คนร่วมมือกันบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยวิธีการจัดการองค์การที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง

Reynolds and Creemers (1990) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลว่าเป็นโรงเรียนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพของการศึกษาจากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินการ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์โดยจากความร่วมมือของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายการศึกษา เพื่อให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง

Good (1973, p. 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการควบคุมการจัดการภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

Hoy and Miskel (1996, p. 170) อธิบายว่าการบริหารโรงเรียนเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่มเห็นด้วยและดำเนินตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของ การบริหารสถานศึกษา ว่าเป็นการดำเนินงานตามขอบข่ายงานครบทั้งงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ งานสถานศึกษากับชุมชน และงานอาคารสถานที่

กิติมา ปรีดีดีล (2542, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน และนักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553, 22 กรกฎาคม 2553, หน้า 1-3) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการการศึกษา ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ภาวิตา ธาราศรีวิสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร (2552, หน้า 6) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557, หน้า 4) ได้ให้ความหมาย การบริหารสถานศึกษา ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ชนธ บัญวัฒน์ (2560, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรม หรือใช้กระบวนการต่าง ๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการต่าง ๆ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

ไกรศร เจียมทอง (2561, หน้า 31) การบริหารงานในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามหลักสูตร กำหนดโดยบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการการศึกษา จัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสม เกิดประโยชน์ ประสานชุมชน และองค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยี

มนัญญา ปัตถาวงษ์ (2562, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มคนหลาย ๆ คน ขึ้นไป เพื่อร่วมมือกันดำเนินการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ แก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ปานระพี มหาสารโร (2563, หน้า 35) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีของสังคม โดยการจัดแผนยุทธศาสตร์ ทางการศึกษาการใช้ทรัพยากร และกระบวนการบริหารที่สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ อย่างแท้จริง

พิมพ์พิชฌัญชู สุภายอง (2563, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา เป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลปะในกระบวนการทำงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า ทั้งในด้านการบริหารจัดการ และด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพของสังคม รวมทั้งมุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการ ดำเนินการ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์โดยจากความร่วมมือของบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายการศึกษา เพื่อให้การศึกษาบรรลุเป้าหมาย เป็นการใช้ทั้งศาสตร์ และศิลปะในกระบวนการทำงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

โดยมีจุดมุ่งหมายให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า ทั้งในด้านการบริหารจัดการและด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ

หลักการบริหารสถานศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Good (1973, p. 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา เพราะการศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน และส่งผลให้คนในประเทศมีการแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545, 19 ธันวาคม 2545, หน้า 16-21) ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาหลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาต่อเนื่อง โดยประการที่ 2 การมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารสถานศึกษามากที่สุด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ แสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมินส่งเสริมให้กำลังใจ และปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคน มิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้น จึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2550, หน้า 26) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่ออาศัยหลักการและวิธีกาดำเนินงาน ดังนี้

1. ยึดหลักในสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับ สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครูผู้บริหารผู้ปกครองและชุมชนร่วมด้วย

2. มุ่งส่งเสริมการศึกษาให้จัดการกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้รวมทั้งสร้างเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญและคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาการทุก ๆ ด้านของมนุษย์ ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหารแล้วการดำเนินงานของสถานศึกษา อาจจะต้องพบกับอุปสรรคมากมายจนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2555, หน้า 12) กล่าวว่า หลักการบริหารมี 9 ประการ (อาวูธทั้งเก้าของผู้บริหารการศึกษา สรุปได้ดังนี้ ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติการใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการคาดคะเนและจัดทำแผนงานความสามารถในการจัดโครงสร้างและระบบงาน ความสามารถในการจัดบุคลากรลงในหน่วยงาน ความสามารถในการอำนวยการการเป็นผู้นำ ความสามารถในการจัดทำรายงานการประเมินผล การปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงาน ประชาสัมพันธ์ความสามารถในการจัดการควบคุมทรัพยากรค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน

นาตยา เทียนกุล (2558, หน้า 45) กล่าวถึงหลักการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ เป็นการบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดได้แก่ผลผลิตและกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลผู้ที่ได้รับบริการมีความพึงพอใจได้พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้นโดยอาศัยกระบวนการได้แก่การควบคุมคุณภาพการประเมินคุณภาพ

2. หลักการมีส่วนร่วม การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนา มาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตลอดเวลาโดยทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมเสนอแนะปรับปรุง และพัฒนาหลักการมีส่วนร่วมต้องการให้ทุกคนได้รับการทำงานซึ่งลักษณะของกระบวนการบริหารงานต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายอาจดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งจะมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้ดีมากขึ้น

3. หลักการ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

4. หลักความเป็นวิชาการลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรหลังการเรียนรู้ หลังการสอน หลังการวัดประเมินผล หลังการนิเทศการศึกษา และหลักการวิจัยเป็นต้นหลักการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญก่อให้เกิดลักษณะความเป็นหลักของการบริหารที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

ปานระพี มหาสาร (2563, หน้า 38) ได้ให้ความหมายของหลักการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางการจัดการ และการดำเนินงาน ในการบริหารสถานศึกษา ปฏิบัติงานร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปได้ด้วยดี บำรุงรักษาสถานศึกษา ให้ดำรงอย่างมั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา มีการประสานงาน ควบคุม รายงาน และควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า หลักการบริหารสถานศึกษา หมายถึง เป็นแนวทางการจัดการ และการดำเนินงาน ในการบริหารสถานศึกษา ปฏิบัติงานร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปได้ด้วยดี บำรุงรักษาสถานศึกษา ให้ดำรงอย่างมั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา มีการประสานงาน ควบคุม รายงาน และควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญและคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาการทุก ๆ ด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Maslow, (1970, pp. 35-46 อ้างอิงใน สร้อยตระกูล (ตีพานนท์) อรรถมานะ, 2545) ได้เสนอทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Hierarchy of Needs Theory) ซึ่งทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับการจูงใจให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยการจูงใจบุคคล โดยคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์เป็นหลัก และปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่มีที่สิ้นสุดตามลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางกายและชีวภาพ ถือว่าเป็นปัจจัยในชั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เพื่อการดำรงอยู่และความอยู่รอดของชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ ความอบอุ่น ที่อยู่อาศัย การพักผ่อนการนอน การขับถ่าย และเรื่องเพศ

2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย เป็นความต้องการที่เป็นอิสระจากภัยอันตรายทางด้านร่างกาย ความกลัวต่อการสูญเสียงาน ทรัพย์สินต่าง ๆ อาหาร และที่อยู่อาศัย

3. ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่และความเป็นเจ้าของ เนื่องจากอยู่ในสังคมยังต้องการความรัก การเป็นเจ้าของบุคคลอื่น รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าของกลุ่มที่เป็นสมาชิกนั้น ๆ

4. ความต้องการได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสายตาของคนอื่น และได้รับการยอมรับทั่วไปว่าตนเองมีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา โดยตระหนักถึงศักยภาพทักษะ ความสามารถของตนเองและเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะเป็นหรืออยู่ในสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า เป็นความปรารถนาที่จะเป็นอย่างที่ตนเองเป็นอยู่มากขึ้นสูงขึ้น โดยเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะเป็นได้ และประสบความสำเร็จเพื่อที่จะมีศักยภาพในระดับสูงสุด

Stavenhagen (1971, p. 356) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มที่มีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสนใจและความต้องการร่วมกันและต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมทางด้านเศรษฐกิจสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้มีอิทธิพลต่ออำนาจมติชนทั้งทางตรงและทางอ้อมหรืออาจจะเป็นการดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองทางเศรษฐกิจและการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมของกลุ่ม

ในการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553, 22 กรกฎาคม 2553, หน้า 1-3) ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารบุคคลและ

การบริหารทั่วไปโดยคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชนสถาบันสังคมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยมีการระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางการพัฒนาการศึกษา เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุนวัสดุและอื่น ๆ และให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่นให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในลักษณะของรูปแบบคณะกรรมการหรืออาจมีส่วนร่วมในลักษณะการวางแผน การดำเนินกิจกรรมการใช้ประโยชน์

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2549, หน้า 14-15) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือโดยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมเพียงผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่แรกจนถึงขั้นสุดท้าย

บุญส่ง เจริญศรี (2550, หน้า 32) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ บุคคลในองค์กรมีความสำคัญเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความรักในองค์กร เกิดความอยากพัฒนา เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจอยากร่วมบริหาร ดังนั้นการที่บุคคลมีส่วนร่วมในการบริหารทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมให้กำลังใจ ร่วมปฏิบัติกรรรมประเมิณผล จะเกิดการบริหารตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มที่มีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสนใจและความต้องการร่วมกันและต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย ที่บุคคลมีส่วนร่วมในการบริหารทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมให้กำลังใจ ร่วมปฏิบัติกรรรมประเมิณผล จะเกิดการบริหารตรงตามวัตถุประสงค์

ความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Stavenhagen (1971, p. 356) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชนไว้ว่า หมายถึงกระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มที่มีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสนใจและความต้องการร่วมกันและต้องการที่จะบรรลุ เป้าหมายร่วมทางด้านเศรษฐกิจสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้มี อิทธิพลต่ออำนาจมติชนทั้งทางตรงและทางอ้อมอาจจะเป็นการดำเนินการร่วมกันในการเพิ่ม อำนาจต่อรองทางการเมืองทางเศรษฐกิจและการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมของกลุ่ม

Erwin (1976, p. 138) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ให้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาาร่วมกันการใช้ทรัพยากร ที่เหมาะสมและสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Brown and Moberg (1980, p. 483) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมกับชุมชนว่า เป็นกระบวนการของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกันในการตัดสินใจที่ส่งผล กระทบต่อพวกเขาในอนาคต อาจถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

Cohen and Uphoff (1980, p. 213) ได้ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมกับชุมชนว่า การที่สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 ขั้นตอน ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมี ส่วนร่วมในการประเมินผล

Davis and Newstrom (1989) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของคนแต่ละคนที่มีต่อ กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงขับที่จะช่วยทำให้กิจกรรมมีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility)

Cunningham and Cordoiro (2000) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การร่วมมือกัน ของสถานศึกษา สังคมและครอบครัว ในการพัฒนาการศึกษานั้นจะเป็นกระบวนการที่ พยายามสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษาให้เร็วขึ้น โดยมีเป้าหมายในการประเมิน คุณภาพการสอนวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานและประเมินคุณภาพของการจัดการ

นิรันดร์ จงวุฒิวาศย์ (2550) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชนไว้ว่า การเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ทางความคิด จิตใจ อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วม มีความหมายมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่ง (Sense and belonging การมีส่วนร่วมมีความหมาย

ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ (Quantitative and qualitative) การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งมิติ ด้านความสามารถ เวลาและโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ (Action) จึงมีทั้งผู้กระทำ (The actor) ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผล (The recipient) และสาธารณชน (The public) ผู้เป็นบริบทของการกระทำ

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551, หน้า 44) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นกระบวนการ ซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าว ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554, หน้า 254) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม กับชุมชนไว้ว่าเป็นวิธีการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ได้มีส่วนร่วม ตามความเหมาะสมนับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามประเมินผลร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบผลงานที่ออกมา ร่วมภาคภูมิใจ ในผลงาน หรือรับข้อตำหนิที่เกิดขึ้นนั้นคือร่วมรับทั้งผิดและชอบ

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกคิดแก้ปัญหาความต้องการบางคน โดยการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

ไพรัช เตชะรินทร์ (2554) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง ร่วมมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. ร่วมศึกษา และสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาของชุมชน ประสิทธิผล
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไข ปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพ

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้จากบุคลากรภายนอก หรือต่างองค์กรต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้

วุฒินันท์ นามนาค (2559, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจไว้ โดยการกระทำด้วยความรู้สึกผูกพัน มีความเชื่อถือและไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังในการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเข้าใจสถานการณ์ และอุทิศตนเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

ทำนอง ภูเกิตพิมพ์ (2561, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา การตัดสินใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงานร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ กำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมระดมทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอก ปฏิบัติตามแผน ควบคุม ติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมกับชุมชนหมายถึงการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของคนแต่ละคนที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงขับที่จะช่วยทำให้กิจกรรมมีความสำเร็จ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา การตัดสินใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน ร่วมวิเคราะห์ปัญหา โดยการกระทำด้วยความรู้สึกผูกพัน มีความเชื่อถือและไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจ

ของการเสริมสร้างพลังในการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเข้าใจสถานการณ์และทัศนคติเพื่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนา

ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง ตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 91-95) ได้เสนอ ลักษณะของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. การรวมศึกษาข้อมูล
2. การรวมสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน
3. การรวมสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม
4. การรวมสร้างกิจกรรม
5. การรวมต่อรองเพื่อการดำเนินกิจกรรม
6. การรวมดำเนินการ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550, หน้า 49) ได้กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนิน กิจกรรมตั้งแต่ ระยะเวลาเริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุน ทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคมหรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนิน กิจกรรมรวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ธรร สุนทรายุทธ (2551, หน้า 57) ได้กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุด คือการกำหนดตามความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญแบ่งเป็น การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนนี้ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร และการประสานงาน เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits เป็นการพิจารณาถึงผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) พิจารณาว่าผู้นำเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ และมีบทบาทในการควบคุมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งบ่งบอกถึงภาวะผู้นำที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Leadership) ว่ามีสูงหรือต่ำ Arnstien ได้ใช้อำนาจการตัดสินใจเป็นเกณฑ์ในการบ่งบอกการมีส่วนร่วมโดยสรุปเป็นขั้นบันได (Participation Ladder) 8 ขั้น และจัดได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

บันไดขั้นที่ 1-2 เรียกว่า ขั้นการมีส่วนร่วมเทียม หรือไม่มีส่วนร่วม หมายถึงประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

บันไดขั้นที่ 3-5 เรียกว่า ขั้นการมีส่วนร่วมพอเป็นพิธีหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น เพราะบางส่วนผู้มีอำนาจเต็มสงวนเอาไว้ แต่ก็นับว่ายังดีกว่าขั้นที่ 1-2

บันไดขั้นที่ 6-8 เรียกว่า ขั้นการมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน ซึ่งเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยตรงหรือผ่านตัวแทนบันไดแต่ละขั้นมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นจัดฉาก (Manipulation) เป็นการเข้ามาบีบบังคับในกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยไม่ได้มุ่งหวังจะเข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการบริหาร แต่แฝงพฤติกรรมไว้เพียงเพื่อต้องการแสดงหรืออวดตนเองให้คนอื่นสนใจหรือรู้จักเท่านั้น คล้ายกับการจัดฉากแสดงบางท่านเรียก ขั้นเป็นหุ่นเชิด

2. ขั้นบำบัดรักษา (Therapy) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำมีความมุ่งหวังที่จะให้ทุกคนเชื่อฟังและปฏิบัติตามที่ผู้นำต้องการ คล้าย ๆ กับหมอรักษาคนไข้ เมื่อวินิจฉัยโรคแล้วก็สั่งยาให้รับประทาน และพักผ่อน คนไข้จะต้องปฏิบัติตามอย่างเดียว

3. ขั้นแจ้งข่าวสาร (Informing) เป็นลักษณะที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารเพียงเล็กน้อย คล้ายกับเมื่อมีการประชุม ประธานในที่ป ระชุมจะเป็นผู้พูดเพื่อชี้แจงนโยบาย วิธีดำเนินงาน เป้าหมาย ฯลฯ เป็นส่วนใหญ่เพียงผู้เดียว แต่จะเปิดโอกาสให้ที่ประชุมซักถามข้อสงสัยในตอนท้ายแล้วก็ปิดการประชุม ซึ่งจะมีลักษณะเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ที่มีหน้าที่คอยชี้แจงตอบคำถามของผู้มาติดต่องานเท่านั้น

4. **ขั้นให้คำปรึกษา (Consultation)** การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เหมือนกับการนิเทศงานของผู้บริหาร หรือหัวหน้างาน เมื่อผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นอะไรผู้บริหารจะรับฟัง แต่จะปฏิบัติตามหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมมากกว่าขั้นแจ้งข่าวสาร

5. **ขั้นปลอบใจ (Placation)** เป็นลักษณะที่ผู้นำทำที่เห็นว่าเห็นด้วย มีท่าทีคล้อยตาม มีความเห็นใจหรือกระตือรือร้นที่จะ ทำตามข้อเสนอแนะของผู้ตาม คล้าย ๆ กับการปลอบใจให้กำลังใจผู้มีปัญหา แต่ในส่วนลึกไม่ได้เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะนั้น ๆ เลย ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อเสนอแนะนั้น ไม่ตรงกับแนวคิดของผู้บริหารก็ได้

6. **ขั้นเป็นหุ้นส่วน (Partnership)** เป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามมีส่วนร่วมร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ คล้าย ๆ กับการดำเนินกิจกรรมของห้างหุ้นส่วน

7. **ขั้นมอบอำนาจ (Delegate Power)** เป็นการที่ผู้มีอำนาจมอบอำนาจหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานแทน การมอบอำนาจเช่นนี้ ผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจหน้าที่เท่ากับผู้มีอำนาจทุกประการ และมีอิสระในการแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้รับมอบอำนาจเป็นที่ไว้วางใจของผู้บริหาร นับว่าเป็นการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมการบริหารมากขึ้น

8. **ขั้นควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control)** เป็นลักษณะที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกระบวนการบริหารอย่างแท้จริง มีอำนาจและบทบาทหน้าที่ในองค์การมากที่สุด บางท่านเรียกขั้นนี้ว่าขั้นมีอำนาจและควบคุม (Power and Control)

มณฑล จันท์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวดีถิ (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนการ บริหารจัดการ การบริการองค์การตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจวัฒนธรรม และ ภายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งถือว่าการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมี โอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

หัตถ์สนธิ เจนจบ (2564, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการโดยลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลที่ปรากฏ เช่น การร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมดำเนินงาน ร่วมกันรับผลประโยชน์ และร่วมกันประเมินผล โดยใช้ระบบประชาธิปไตยในการมีส่วนร่วม

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การดำเนินการที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยไม่มี การบังคับ เต็มใจในการให้ความร่วมมือ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ มีกำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถประเมินผล และติดตามผลการดำเนินงานนำไปสู่การพัฒนา

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Cohen and Uphoft (1980, pp. 219–223) ได้แบ่งการมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 แบบคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดหลักการสำคัญไว้ชัดเจนว่าจะ ยึดหลักการมีส่วนร่วม เป็นสำคัญ รวมทั้งยังให้ความสำคัญ เรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีหมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรา รวมทั้งกำหนด ให้มีการตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน เพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้สามารถยกระดับคุณภาพ การศึกษาของไทยทั้งระบบ จากบทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่ง ต้อง ดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการบริหารการศึกษาของประเทศ การพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน และผลจากการศึกษาของ เจมส์ เอปไตน์ (James Epstein) นักวิชาการศึกษาด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ ฮอปกินส์ ในสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาเรื่อง การนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา พบว่า นอกจากช่วยให้งานทั่วไปของโรงเรียน เป็นไปด้วยดีแล้ว ยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น และมีระเบียบวินัยดี ขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สำหรับประเทศไทยนั้น ได้กำหนดไว้ในแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2543) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (All for Education)

มงคล จันทร์สอง (2541) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า องค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้า ร่วมกิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่า จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรจะเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วม กิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่า จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วน
 ในร่วมกิจกรรมนั้นจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเข้าหมาย
 มักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

วรรณ วลัยวานิช (2549) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้เป็น
 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม
 หรือเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงาน
 จะบรรลุผลเสร็จสมบูรณ์

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม
 หรือเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะหนึ่งลักษณะใด หรือ ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น
 โดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็นแต่การมีส่วนร่วม
 ของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็น
 การพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ มีความเสมอภาค
 และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง
 การดำเนินการวางแผน ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการร่วมกัน
 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร
 การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการร่วมตัดสินใจ
 ในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงาน จะบรรลุผลเสร็จสมบูรณ์ โดยมีการวัด
 ประเมินผลหลังจากการทำกิจกรรม

บทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องตามตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่าน จึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551) ได้เสนอแนวบทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึงซึ่งมีหลัก 10 ประการ ดังนี้

2.1 สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน

2.2 ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ

2.3 ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางเฉย ทุกอย่างทำได้หากตั้งใจทำ

2.4 ต้องหมั่นสร้างและปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธา

ของชุมชนและเพื่อนร่วมงาน

2.5 อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกเวลา

2.6 หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม

2.7 ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศมิตรภาพ

2.8 พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา

2.9 หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพที่สถานศึกษา

2.10 สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้าน และที่สถานศึกษา

3.2 การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา

3.3 การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา

3.4 การตรวจสอบการจัดการศึกษา

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้

4.1 สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

4.2 การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา

4.3 การวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ

4.4 กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

4.5 การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ

4.6 การสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกับ

सरค์ วรอินทร์ และทิพวรรณ คำคง (2545, หน้า 26-28) กล่าวว่า บทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การให้ชุมชนดำเนินการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ดังนี้

1.1 ชุมชนจัดทำโรงเรียนของชุมชน โดยกำหนดรูปแบบการบริหารหลักสูตร การดำเนินงานของชุมชนเอง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่รัฐกำหนด

1.2 ชุมชนเข้าไปรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นของตน โดยดูแลเป้าหมายงบประมาณและบุคลากรของโรงเรียน วิธีการนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและพระราชบัญญัติ กำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรท้องถิ่น

1.3 ชุมชนจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยอาจจัดตั้งเป็นศูนย์การศึกษา ศูนย์ฝึกอบรม พิพิธภัณฑสถาน อุทยานและแหล่งเรียนรู้

1.4 ครอบครัวจัดการศึกษาในลักษณะของโรงเรียนที่บ้าน (Home School) ครอบครัวที่มีความพร้อมอาจเสนอหลักสูตรการเรียนรู้อันและดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง

2. การให้ชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษา ชุมชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ดังนี้

2.1 การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน สมาคมครูและผู้ปกครอง เป็นต้น

2.3 การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาและเยาวชน ในรูปแบบของสถานศึกษา คณาจารย์ และผู้ปกครอง เป็นต้น

2.4 การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรของตนเอง เช่น การสอนเสริม การกวดขันดูแลความประพฤติ การอบรมสั่งสอน เป็นต้น

3. การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ชุมชนสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้ ดังนี้

3.1 การให้ทุนสนับสนุน เป็นการจัดหาเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยจัดหาทุน งบประมาณ หรือการเสียภาษีส่งเสริมการจัดการศึกษา

3.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการสื่อสารข้อมูลระหว่างชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีดำเนินกิจการ เช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รายการวิทยุเวทีประชาคม เป็นต้นกระบวนการเหล่านี้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้

4. การตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดให้องค์กรระดับราชการในส่วนกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรฐานการศึกษา และให้ท้องถิ่นรวมทั้งหน่วยงานด้านมาตรฐานทำหน้าที่กำกับตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้นชุมชนจึงต้องมีบทบาทในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

4.1 การเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ

4.2 การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.3 การวิพากษ์วิจารณ์ให้ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของบทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษานับเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะใน โรงเรียนขนาดเล็ก หากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมไปถึงการเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากร และบุคลากรในการจัดการศึกษา เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษา

ชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา คือการมีส่วนร่วมในการจัด และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้าน และที่สถานศึกษา การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา การตรวจสอบการจัดการศึกษา ชุมชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้โดยเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ในรูปแบบคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชน สมาคมครู และผู้ปกครอง เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาและเยาวชน ในรูปแบบของสถานศึกษาคุณงาน แหล่งฝึกงานและเป็นวิทยากร การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานของตนเอง เช่น การสอนเสริม การกวดขันดูแลความประพฤติ การอบรมสั่งสอน

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา

การศึกษาร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	นักวิชาการ									รวม	
	Cohen and Uphoff (1980)	Chapin (1997)	วุดินันท์ นามนาค (2559)	ชนธร บุญวัฒน์ (2560)	มัญญา ปัดถาวงษ์ (2562)	ปานระพี มหาสารโร (2563)	พิมพ์พิชญมณัฐ สุภายอง	พิทยพัฒน์ สุนโน (2565)	หัตถ์นัย เจนจบ (2564)		บุญพา โสสมุญ (2565)
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				6*
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	✓		✓		✓	✓	✓				5*

ตาราง 1 (ต่อ)

การศึกษา การมีส่วนร่วม ร่วมของ ชุมชน ในการบริหาร สถานศึกษา	นักวิชาการ									รวม	
	Cohen and Uphoff (1980)	Chapin (1997)	วุฒินันท์ นามมาต (2559)	ชนธรร บุญวัฒน์ (2560)	มัญญา ปัตถางษ์ (2562)	ปานระพี มหาสารโร (2563)	พิมพ์พชมณัฐ สุภายอง	พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563)	หัตถชัย เจนจบ (2564)		บุญพา ไสสนุ้ย (2565)
3. ด้านการ ประสานงาน			✓						✓		2
4. ด้านการมี ส่วนร่วมใน ผลประโยชน์	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	8*
5. ด้านการ สนับสนุน แหล่งเรียนรู้				✓							1
6. ด้านการ สนับสนุน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น				✓							1
7. ด้านการมี ส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	✓	✓			✓	✓	✓				5*
8. ด้านการมี ส่วนร่วมใน การศึกษา สภาพปัญหา											1
9. ด้านการมี ส่วนร่วมค้นหา และสร้าง รูปแบบและ วิธีการพัฒนา						✓					1

ตาราง 1 (ต่อ)

การศึกษา การมีส่วนร่วม ร่วมของ ชุมชน ในการบริหาร สถานศึกษา	นักวิชาการ										
	Cohen and Uphoff (1980)	Chapin (1997)	วุฒินันท์ นามนาค (2559)	ชนธร บุญวัฒน์ (2560)	มัญญา ปัตถางษ์ (2562)	ปานระพี มหาสารโร (2563)	พิมพ์พิชฌมณัฐ สุภายอง	พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563)	หัสนัย เจนจบ (2564)	บุญพา ไสสน้อย (2565)	รวม
10. ด้านการ บริหารงาน บุคคล								✓	✓	✓	3
11. ด้านการ บริหารงาน ทั่วไป								✓	✓	✓	3
12. ด้านการ บริหารงาน วิชาการ								✓	✓	✓	3

จากตาราง 1 แสดงผลการสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา โดยทำการศึกษาจากนักวิชาการและผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้มีค่าความถี่ตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไป ได้แก่ Cohen and Uphoff (1980), Chapin (1997), วุฒินันท์ นามนาค (2559), ชนธร บุญวัฒน์ (2560), มัญญา ปัตถางษ์ (2562), ปานระพี มหาสารโร (2563), พิมพ์พิชฌมณัฐ สุภายอง (2563), พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563), หัสนัย เจนจบ (2564) และบุญพา ไสสน้อย (2565) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา นั้น สามารถสังเคราะห์ได้ จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดที่สำคัญในส่วนที่เหมือนกันของนักวิชาการที่มีความถี่ ในระดับ 5 ขึ้นไป ซึ่งจากการสังเคราะห์ในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

Cohen and Uphoff (1980, pp. 219–222) ได้แบ่งชนิดการมีส่วนร่วมไว้ 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Implementation) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Chapin (1977, หน้า 317) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการริเริ่มตัดสินใจดำเนินการ การมีอิทธิพลในการตัดสินใจ ดำเนินงานหรือออกเสียงคัดค้าน และตัดสินใจปฏิบัติการในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเรื่องของการจัดระบบการทำงาน วิธีการทำงาน ใครเป็นผู้กระทำและทำอย่างไร

มัญญา ปัตถาวงษ์ (2562, หน้า 23) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด แสดงความคิดเห็นต่าง ร่วมกันค้นหาและตัดสินใจหรือการกำหนดรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ และร่วมตัดสินใจแนวทางที่จะดำเนินให้องค์การประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องให้ประชาชนเป็นผู้ที่ตัดสินใจประเด็นปัญหานั้น ๆ ที่สำคัญผู้ตัดสินใจจะต้องยอมรับและเข้าใจผลที่ออกมา บางครั้งอาจมีผลกระทบต่อนตนเองและคนในกลุ่ม

จุฑามาศ พันสวรรค (2562, หน้า 11) ได้ให้ความหมายว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสนับสนุน การปฏิบัติงาน การพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา ดังนั้น ประสิทธิภาพขององค์กรจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือที่จะผลักดันให้ภารกิจประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายดังที่ทุกคนคาดหวัง

ปานระพี มหาสารโร (2563, หน้า 27) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ค้นหาปัญหาและการตัดสินใจของชุมชน การมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการคิด ค้นหาปัญหาและตัดสินใจ

พิมพ์พิชฌญชฺ์ สุภายอง (2563, หน้า 10) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารที่เปิดโอกาสให้กับชุมชนได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในด้านการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความหลากหลาย ก่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งในด้านการศึกษานั้น การบริหาร

แบบมีส่วนร่วม คือ การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล การรับผลประโยชน์ด้านการพัฒนาบุตรหลาน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญและมีความเข้าใจในพื้นฐาน การมีส่วนร่วมเพื่อนำศักยภาพของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วนิดา หริกประโคน (2563, หน้า 23) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาการศึกษานั้น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัย ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วย เช่น จากบุคคล กลุ่ม บุคคลเพื่อให้เกิดการตัดสินใจ ที่มีคุณภาพ และเกิดการยอมรับในการตัดสินใจนั้น ดังนั้น ข้อมูล จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และทฤษฎีจิตวิทยาสังคมของมาสโลว์ ที่เน้นเรื่องแรงจูงใจ ซึ่งจะทำให้บุคคลทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา

จากความสำคัญข้างต้น สรุปได้ว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจในกิจกรรม ของสถานศึกษา ร่วมกันการวิเคราะห์วางแผนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการ พิจารณาความเห็นชอบในการจัดกิจกรรม ให้ความช่วยเหลือการประสานงานแลกเปลี่ยน แนวคิดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม และให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กับสถานศึกษาให้เกิดประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

Erwin (1976, p. 124) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน คือ กระบวนการ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Chapin (1977, p. 317) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร การประสาน ความร่วมมือกับชุมชน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติงาน

มนัญญา ปัตถาวงษ์ (2562, หน้า 24) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ คือการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำประโยชน์ในกิจกรรมหรือโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ ร่วมสมทบค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน ร่วมดำเนินโครงการให้ข้อมูลที่จำเป็น ตลอดจนร่วมแรงในการทำกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่ง

ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ร่วมในการบริหารงาน หรือ การประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือให้เกิดผลดีแก่องค์กร

จากความสำคัญข้างต้น สรุปได้ว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการสนับสนุน ทางด้านแรงงานและวัสดุอุปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานในการพัฒนา สถานศึกษา การขอความร่วมมือในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา การวางแผน ปฏิบัติการและดำเนินโครงการต่าง ๆ การสนับสนุนด้านงบประมาณที่มีข้อจำกัด ในการบริหารงานในสถานศึกษา การให้ความร่วมมือในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำกับสถานศึกษา

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

สัมมา รณิธย์ (2553, หน้า 100) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อมาใช้ ในการดำเนินงาน โดยมีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินตามกฎหมายที่วางไว้ถูกต้อง ตรวจสอบได้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยตัวเลขที่แสดงรายรับว่ามาจาก ที่ใด และรายจ่ายที่ต้องจ่ายตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม และค่าใช้จ่ายทรัพยากร ที่จำเป็น

มนัญญา บัตถาวงษ์ (2562, หน้า 26) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์ คือผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมนั้น ๆ แล้วเกิดเป็นผลประโยชน์ ชุมชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้ด้วยการได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกระจายโอกาสทางการพัฒนาการรับความรู้ แนวความคิด และการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น

พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563, หน้า 20) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์ ในการดำเนินงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานของรัฐได้ทราบข้อมูลความต้องการของแต่ละฝ่าย สะท้อนปัญหาความ ต้องการที่แท้จริงของทุกฝ่ายได้ถูกต้องและตรงประเด็น เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือผู้ร่วมงานลดความขัดแย้งในการบริหารงาน สร้างความ สัมพันธ์ในหมู่คณะ ช่วยให้การดำเนินงานราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

พิมพ์พิชฌัญชู สุกายอง (2563, หน้า 35) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์คือการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหาร จัดการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาทั้งในส่วนของผู้ปกครอง ชุมชน

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนแทบทั้งสิ้น ซึ่งส่วนใหญ่ยังมองว่าผู้บริหารในระดับสูงต้องเปิดโอกาสให้บุคลากร รวมทั้งผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละเรื่องในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษา จะช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรสนับสนุน การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลาย แนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นความยั่งยืน ดังนั้นโรงเรียนควรมีแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เพิ่มขึ้น

วนิดา หริภคิน (2563, หน้า 17) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในการทำงาน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหาร และผู้ร่วมงานในทุกระดับทุกองค์กร ลดความขัดแย้งในการทำงาน และเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตที่ดี ทุกคนมีงานทำ สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม ช่วยให้พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร รู้สึกรักและผูกพันในโรงเรียน การมีส่วนร่วมจะช่วยให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองในด้านการตัดสินใจ การควบคุมการทำงาน การแสดงออก ทักษะคิด และการใช้ความสามารถที่จะประสพผลสำเร็จได้

จากความสำคัญข้างต้น สรุปได้ว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เกิดความสะดวกสบายกับบุตรหลานที่เข้ามาเรียนสามารถร่วมรับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานศึกษา มีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่ต่อระดับผลงานความพึงพอใจ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสถานศึกษากับชุมชนให้เกิดทักษะที่พึงมีและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน และนำไปสู่การดำเนินงานต่าง ๆ ที่ประสพผลสำเร็จ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2553, หน้า 1) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นกระบวนการตีค่าผลงานที่พนักงานได้เปรียบเทียบกับมาตรฐานงาน ด้วยหวังใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาความสามารถของพนักงาน โดยมีความเชื่อว่าพนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานดี มีมาตรฐานจะได้รับผลตอบแทนสูงกว่าพนักงานที่ปฏิบัติงานได้ไม่ดี ไม่มีมาตรฐานและน่าจะเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานรวมทั้งการพัฒนาดตนเอง

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2553, หน้า 120) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึงการตรวจสอบและประเมินผลงานของพนักงานที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา ตามปัจจัยวัดผลที่กำหนดขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นปี ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านพฤติกรรมหรือความสามารถ และด้านผลลัพธ์ในการทำงานที่เป็นรูปธรรมปัจจัยดังกล่าวจะต้องแจ้งให้พนักงานรับรู้ก่อนล่วงหน้าเพื่อให้พนักงานปฏิบัติงานได้ตรงตามผลงานที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังไว้

มนัญญา บัตถาวงษ์ (2562, หน้า 26) ได้ให้ความหมายว่า สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการทำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอผลการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหา ตลอดจนร่วมประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเสนอผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการเสนอแนวคิดในการปรับปรุงและแก้ไขงานต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ชุมชนทราบว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ

ปานระพี มหาสารโร (2563, หน้า 27) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้า การมีส่วนร่วมในการจัดและปรับปรุงระบบบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลปรับปรุงพัฒนา

จากความสำคัญข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึงการดำเนินการในสถานศึกษาและชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและประเมินผลการดำเนินงานกับสถานศึกษา ซึ่งชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา ให้เกิดผลสำเร็จและเกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาต่อยอดสู่นวัตกรรมต่าง ๆ ที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ติดตามของสถานศึกษาอยู่เสมอ

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

สภาพการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่นการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

(พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2580 ยุทธศาสตร์แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2579) นโยบาย และจุดเน้นที่เกี่ยวข้องของทุกระดับ มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน กลยุทธ์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และกลยุทธ์ที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับทิศทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประเทศไทยจะได้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน และเพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาทุกระดับนำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2566– พ.ศ. 2568) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาไปใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

สภาพแวดล้อมปัจจุบัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2564 เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 38 ง ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2564 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2564 ประกอบด้วยท้องที่จังหวัดพะเยา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาตั้งอยู่ที่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ตั้งอยู่เลขที่ 23/26 ถนนประตูกอง 2 ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000 โทรศัพท์ 0-5448-1537 โทรสาร 0-5360-1450 Website: www.sesapy.so.th E-mail: phayao.secondary36@gmail.com อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดพะเยา ประมาณ 4 กิโลเมตร มีพื้นที่ในความรับผิดชอบ จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วนอำเภอบง อำเภอแม่ใจ อำเภอภูซาง อำเภอภูกามยาว

อำนาจหน้าที่

ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561 กำหนดให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการพัฒนา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
 - 10.1 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10.2 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

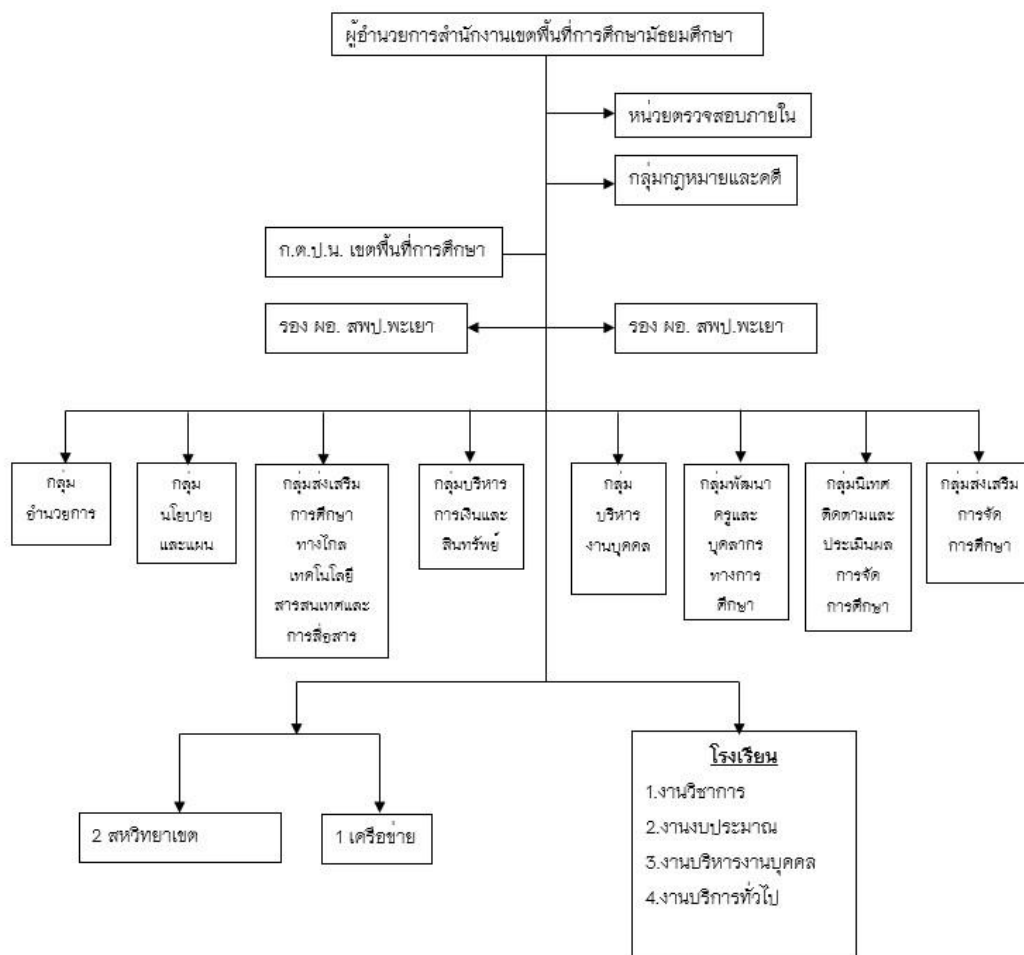
นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 18 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดพะเยา บริหารจัดการศึกษาโดยการกำหนดเป็น 2 สหวิทยาเขต ได้แก่ สหวิทยาเขตภูพานยาว และสหวิทยาเขตภูลังกา

การแบ่งส่วนราชการภายใน

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาได้แบ่งส่วนราชการภายในตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มนโยบายและแผน
3. กลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์
4. กลุ่มบริหารงานบุคคล
5. กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
6. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
7. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
8. กลุ่มส่งเสริมจัดการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร
9. กลุ่มกฎหมายและคดี
10. หน่วยตรวจสอบภายใน

โครงสร้างการบริหารงานภายใน

ภาพ 1 แสดงโครงสร้างการบริหารงานภายใน

ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

1. สถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 18 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดพะเยาบริหารจัดการศึกษากำหนดเป็นสหวิทยาเขต ดังนี้

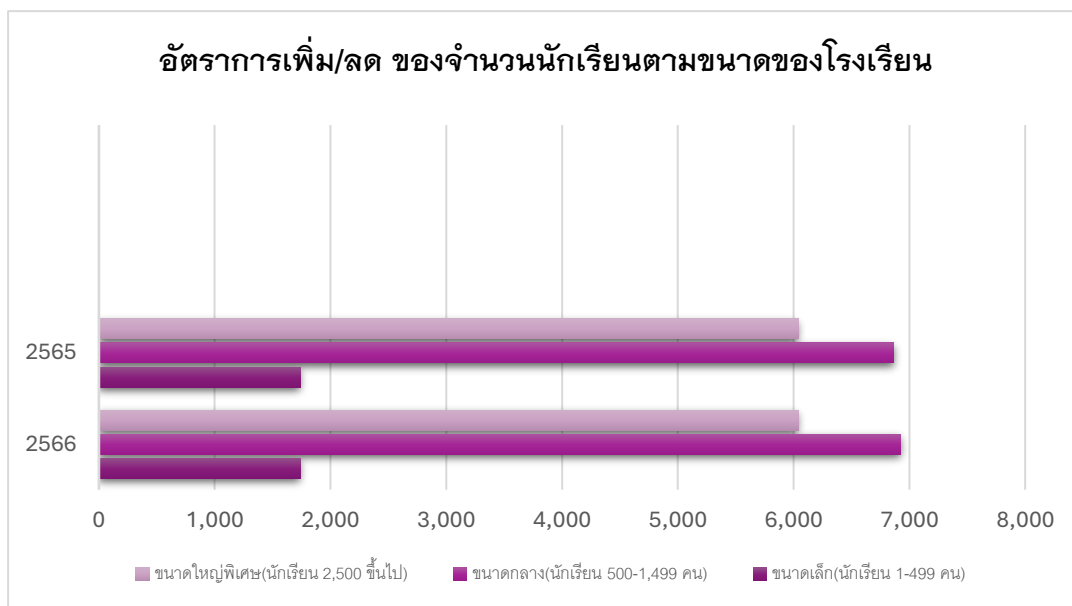
ตาราง 2 แสดงขนาดโรงเรียน จำแนกตามสหวิทยาเขต

สหวิทยาเขต	ขนาดโรงเรียน				รวมทั้งสิ้น
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
1. ภูมิภาคยาว	4	4	-	1	9 โรงเรียน
2. ภูล็งกา	2	6	-	1	9 โรงเรียน
รวมทั้งสิ้นจำนวน					18 โรงเรียน

ตาราง 3 แสดงจำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน		จำนวน โรงเรียน	จำนวน นักเรียน
ขนาดเล็ก	(นักเรียน 1-499 คน)	6	1,740
ขนาดกลาง	(นักเรียน 500-1,499 คน)	10	6,866
ขนาดใหญ่	(นักเรียน 1,500-2,499 คน)	-	-
ขนาดใหญ่พิเศษ	(นักเรียน 2,500 ขึ้นไป)	2	6,038
รวม		18	14,644

โดยแสดงการเปรียบเทียบขนาดจำนวนนักเรียนระหว่างปีการศึกษา พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 ดังภาพ

ภาพ 2 แสดงการเปรียบเทียบขนาดจำนวนนักเรียนระหว่าง ปี พ.ศ. 2565

เมื่อทำการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา พ.ศ. 2565 และ ปีการศึกษา พ.ศ. 2566 พบว่ามีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นในปีการศึกษา พ.ศ. 2566 จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.38 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา พ.ศ. 2565

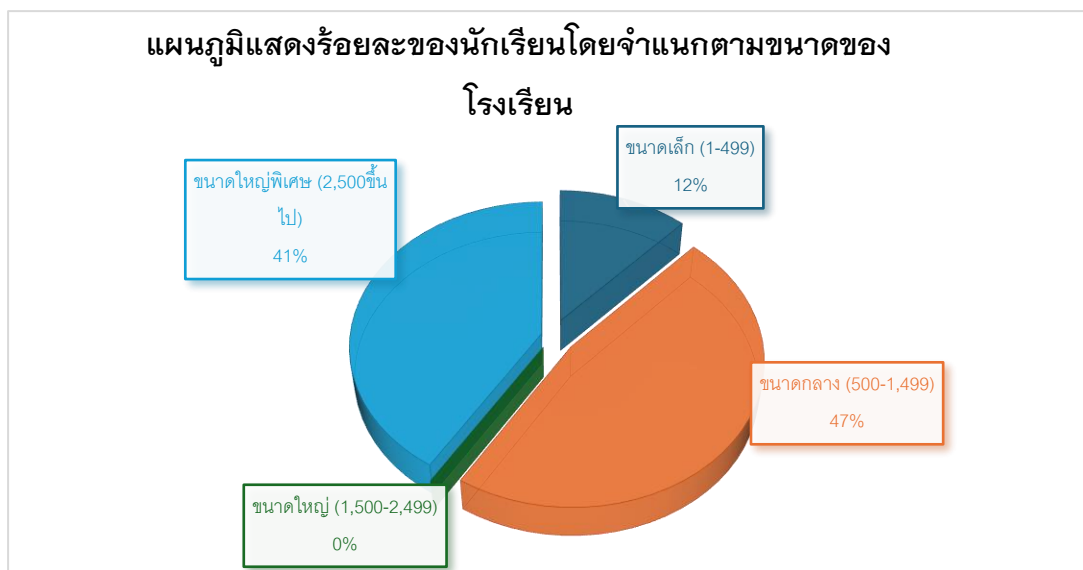
ตาราง 4 แสดงจำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนซึ่งจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน
1. ขนาดใหญ่พิเศษ	1.1) พระยาพิทยาาคม	3,428
	โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป จำนวน 2 โรงเรียน	1.2) เชียงคำพิทยาาคม
รวมจำนวนนักเรียนขนาดใหญ่พิเศษ		6,038
2. ขนาดใหญ่	ไม่มี	-
โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน		
รวมจำนวนนักเรียนขนาดใหญ่		-

ตาราง 4 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน
3. ขนาดกลาง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน จำนวน 10 โรงเรียน	3.1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	984
	3.2) ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย	871
	3.3) แม่โจ้วมหาวิทยาลัย	811
	3.4) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	800
	3.5) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	628
	3.6) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	615
	3.7) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	558
	3.8) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	546
	3.9) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	534
	3.10) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	519
รวมจำนวนนักเรียนขนาดกลาง		6,866
4. ขนาดเล็ก โรงเรียนที่มีนักเรียน น้อยกว่า 499 คน จำนวน 6 โรงเรียน	4.1) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	428
	4.2) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	295
	4.3) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	289
	4.4) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	286
	4.5) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	247
	4.6) ราชภัฏวชิรวิทยาดาม	195
รวมจำนวนนักเรียนขนาดเล็ก		1,740
รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด		14,644

โดยแสดงร้อยละของนักเรียนโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังภาพ

ภาพ 3 แสดงร้อยละของนักเรียนโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

จากแผนภูมิ จะเห็นได้ว่ามีจำนวนนักเรียนในสังกัดอันดับที่ 1 อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง จำนวน 6,866 คน คิดเป็นร้อยละ 47% อันดับ 2 อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6,083 ราย คิดเป็นร้อยละ 41% และอันดับที่ 3 อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก จำนวน 1,740 ราย คิดเป็นร้อยละ 12% ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงจำนวนนักเรียนสหวิทยาเขตภูพานยาวและสหเขตวิทยาภูลังกา

สหวิทยาเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
ภูพานยาว	1. พะเยาพิทยาคม	3,428
	2. แม่ใจวิทยาคม	811
	3. ดอกคำใต้วิทยาคม	871
	4. เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา	247
	5. ฟากกวานพะเยา	534
	6. พะเยาประชาน์วิทย์	195
	7. จำเืองวิทยาคม	289
	8. ถ้ำปินวิทยาคม	428
	9. ดงเจนวิทยาคม	615
รวมจำนวนนักเรียนสหวิทยาเขตภูพานยาว		7,418

ตาราง 5 (ต่อ)

สหวิทยาเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
ภูลังกา	1. เชียงคำวิทยาคม	2,610
	2. ปงพัฒน์วิทยาคม	519
	3. จุนวิทยาคม	984
	4. ภูซางพิทยาคม	800
	5. พญาलगวิทยาคม	295
	6. เชียงม่วนวิทยาคม	549
	7. ฝายกวางวิทยาคม	558
	8. ขุนควรววิทยาคม	286
	9. ปงรัชดาภิเษก	628
รวมจำนวนนักเรียนสหเขตวิทยาเขตภูลังกา		7,226
รวมจำนวนนักเรียนในสังกัดทั้งหมด		14,644

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

Chapin (1997, p. 317) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการริเริ่มตัดสินใจดำเนินการ การมีอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินงานหรือออกเสียงคัดค้าน และตัดสินใจปฏิบัติการในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเรื่องของการจัดระบบการทำงาน วิธีการทำงาน ใครเป็นผู้กระทำและทำอย่างไร

วุฒินันท์ นามนาค (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอายุโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ชนธ บัญวัฒน์ (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอายุโดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

มนัญญา ปัตตาวงษ์ (2562) ได้ศึกษาการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปานระพี มหาสารโร (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาด อยู่ในระดับมาก

พิมพ์พิชฌัญชู สุภายอง (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ราม เรือนทองดี (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา รูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมการดำเนินการรองลงมา คือ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ และรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ 2) ประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ใน

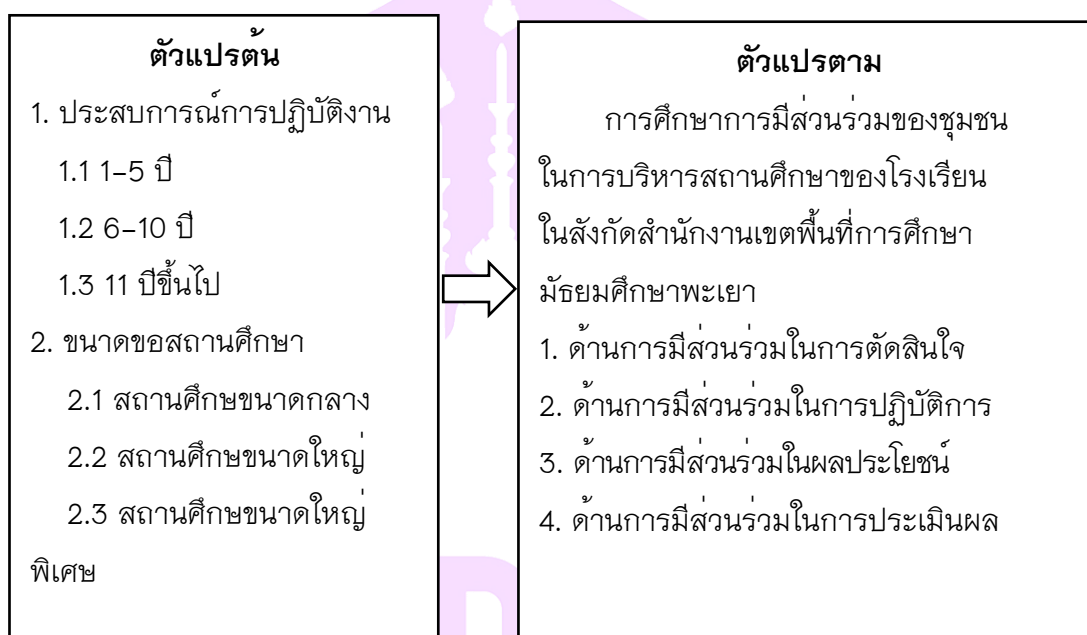
ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน รองลงมา คือ ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และ 3) รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมการกำกับติดตามและประเมินผล โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 58.80

เพชรพิศา แซ่ลอยเลื่อน (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

วันชัย ปู่กอง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมะนวย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมะนวย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดสำคัญการวิจัยเพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยได้จากการสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ สรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 828 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 263 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนในการแบ่งชั้น แล้วนำมากำหนดสัดส่วน ตามจำนวนของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 6 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. โรงเรียนพะเยาพิทยาคม	171	54
2. โรงเรียนพากกวานพิทยาคม	37	12
3. โรงเรียนพะเยา ประสานวิทยวิทย์	13	4
4. โรงเรียนจุนพิทยาคม	52	17
5. โรงเรียนพญาลอพิทยาคม	20	6
6. โรงเรียนเชียงคำพิทยาคม	134	43
7. โรงเรียนฝายกวางพิทยาคม	36	11
8. โรงเรียนเชียงม่วนพิทยาคม	30	10
9. โรงเรียนดอกคำใต้พิทยาคม	47	15
10. โรงเรียนถ้ำปินพิทยาคม	27	9
11. โรงเรียนงำเมืองพิทยาคม	24	8
12. โรงเรียนปงรัชดาภิเษก	33	10
13. โรงเรียนปงพัฒนาพิทยาคม	25	8
14. โรงเรียนขุนควรวิทยาคม	18	6
15. โรงเรียนแม่ใจพิทยาคม	45	14
16. โรงเรียนภูซางพิทยาคม	42	13
17. โรงเรียนดงเจนพิทยาคม	33	10
18. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ	41	13
รวม	828	263

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ซึ่งแบบสอบถามสร้างขึ้นโดยผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตามทฤษฎีแนวคิดและหลักการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งประกอบไปด้วย ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (1967) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยมาก

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากบทความ ตำรา เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัด

2. กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ โดยจัดทำตารางโครงสร้างและเนื้อหา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข

3. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 คนโดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณชาติ ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

5.2 นางวรฤทัย สักลอบ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยนาระชำนานาฏการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

5.3 นางอชิรญา ป้อเฮื่อน ตำแหน่ง ครู วิทยาลัยนาระ ครูชำนานาฏการพิเศษ โรงเรียน
เชียงคำวิทยาคม

พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อมูล
มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item-Objective
Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+ 1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยใช้สูตร ค่า IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

6. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก
ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ พบว่าทุกข้อ
คำถามมีค่าดัชนีเท่ากับ 1.00

7. แก้ไขปรับปรุงข้อคำถามบางข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายใต้การ
ดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจอีกครั้ง

8. นำเครื่องมือวัดที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาน่าน จำนวน 3 สถานศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค
พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.94

9. ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแบบสอบถามแล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือ
ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจริงเพื่อการวิจัยต่อไป

10. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้
2. ผู้วิจัยนำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือพร้อมแบบสอบถาม จำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ได้รับกลับคืนมา 263 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 30 วัน จากนั้นตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ เสร็จให้นำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับคำถามในการวิจัยและการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา วิเคราะห์โดยใช้สถิติการคำนวณ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2553, หน้า 23-24)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติ หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ประกอบด้วย

1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ประกอบด้วย

2.2.1 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean: \bar{X})

2.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์การเปรียบเทียบ การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 263)	ร้อยละ (%)
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน		
1-5 ปี	0	0
6-10 ปี	57	21.67
11 ปีขึ้นไป	206	78.33
รวม	263	100.00

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 263)	ร้อยละ (%)
ขนาดของสถานศึกษา		
สถานศึกษาขนาดกลาง	27	10.27
สถานศึกษาขนาดใหญ่	127	48.29
สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	109	41.44
รวม	263	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาส่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 78.33 และมีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 21.67 โดยอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.27 อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 48.29 และอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 41.44

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในภาพรวม และรายด้าน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ในภาพรวมรายด้าน

ด้านที่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.06	0.72	มาก	2
2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.05	0.79	มาก	3
3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.00	0.62	มาก	4
4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.09	0.81	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.05	0.74	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.81) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.72) และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.62)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1 ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา	3.95	0.72	มาก	7
2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการวางแผน	4.10	0.69	มาก	4
3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดกิจกรรม	4.05	0.77	มาก	5

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการ ประสานงาน	3.81	0.69	มาก	8
5 ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดของ กิจกรรม	4.04	0.70	มาก	6
6 ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นที่ เหมาะสม	4.12	0.73	มาก	3
7 ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางที่จะดำเนินการ ให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ	4.29	0.72	มาก	1
8 ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรม ต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษาขอความร่วมมือ	4.15	0.75	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.06	0.72	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางที่จะดำเนินการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ ข้อ 8 ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษาขอความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการประสานงาน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.69)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	ลำดับ
1 ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนแรงงาน	4.06	0.72	มาก	4
2 ชุมชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมโครงการกิจกรรมต่าง ๆ	4.04	0.79	มาก	6
3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน	4.10	0.84	มาก	2
4 ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนงบประมาณ	4.09	0.83	มาก	3
5 ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ สถานศึกษา	3.99	0.87	มาก	9
6 ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	4.11	0.77	มาก	1
7 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินโครงการให้ข้อมูลที่ จำเป็น	4.03	0.80	มาก	7
8 ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงาน ขอ ความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการแนะนำหรือให้	4.00	0.76	มาก	8
9 คำปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการ ดำเนินงาน	4.05	0.72	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.05	0.79	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 ชุมชนมีส่วนร่วม
ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ ข้อ 3 ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการวางแผนการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ
ข้อ 5 ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.87)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1 ชุมชนมีส่วนร่วมรับการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น	3.87	0.86	มาก	6
2 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้	3.84	0.90	มาก	8
3 ชุมชนมีส่วนร่วมรับสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา	3.85	0.75	มาก	7
4 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่ดีทางสังคมด้านความพึงพอใจ	4.24	0.86	มาก	2
5 ชุมชนมีส่วนร่วมรับความสะดวกสบายในการนำลูกหลานมาเรียน	4.13	0.87	มาก	3
6 ชุมชนมีส่วนร่วมรับการถ่ายทอดความรู้ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี	3.88	0.78	มาก	5
7 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ	4.27	0.74	มาก	1
8 ชุมชนมีส่วนร่วมรับการฝึกอบรมตามความต้องการเพื่อนำความรู้และทักษะมาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี	3.92	0.95	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.00	0.62	มาก	

จากตาราง 11 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ด้านที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ข้อ 4 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่ดีทางสังคมด้าน

ความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 ชุมชนมีส่วนร่วม
รับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.90)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	ลำดับ
1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	4.05	0.90	มาก	4
2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ดำเนินงาน	3.98	0.86	มาก	5
3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประเมินปัญหา	4.16	0.75	มาก	2
4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ความก้าวหน้าของโครงการ	4.19	0.71	มาก	1
5 ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการ ดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่เสมอ	4.06	0.83	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.09	0.81	มาก	

จากตาราง 12 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วม
ในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.71) รองลงมา คือ ข้อ 3
ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นประเมินปัญหา ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.75) และข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.98$,
S.D. = 0.86)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ข้อ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.09	1	0.09	0.27	0.603
		ภายในกลุ่ม	81.44	261	0.31		
		รวม	81.53	262			
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	ระหว่างกลุ่ม	0.15	1	0.15	0.88	0.349
		ภายในกลุ่ม	45.02	261	0.17		
		รวม	45.18	262			
3	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.13	1	0.13	0.49	0.484
		ภายในกลุ่ม	71.23	261	0.27		
		รวม	71.36	262			
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.04	1	0.04	0.28	0.597
		ภายในกลุ่ม	39.50	261	0.15		
		รวม	39.54	262			
ภาพรวม		ระหว่างกลุ่ม	0.10	1	0.10	0.48	0.508
		ภายในกลุ่ม	59.30	261	0.23		
		รวม	59.40	262			

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ข้อ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.46	2	0.73	2.37	0.096
		ภายในกลุ่ม	80.07	260	0.31		
		รวม	81.53	262			
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2	0.00	0.02	0.980
		ภายในกลุ่ม	45.17	260	0.17		
		รวม	45.18	262			
3	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.31	2	0.65	2.42	0.091
		ภายในกลุ่ม	70.06	260	0.27		
		รวม	71.36	262			
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	1.05	2	0.52	3.54	0.030*
		ภายในกลุ่ม	38.49	260	0.15		
		รวม	39.54	262			
ภาพรวม		ระหว่างกลุ่ม	0.96	2	0.48	2.09	0.299
		ภายในกลุ่ม	58.45	260	0.23		
		รวม	59.40	262			

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 14 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

ตาราง 15 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Schaffer's) ของการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขนาดของสถานศึกษา	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดกลาง		0.03120	0.15257
ขนาดใหญ่			0.12136*
ขนาดใหญ่พิเศษ			

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 15 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ กับอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 828 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 263 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนในการแบ่งชั้น แล้วนำมากำหนดสัดส่วน ตามจำนวนของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ซึ่งแบบสอบถามสร้างขึ้นโดยผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามทฤษฎี แนวคิดและหลักการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบองค์ประกอบเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางที่จะดำเนินการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ รองลงมา คือ ข้อ 8 ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษาขอความร่วมมือ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการประสานงาน

1.2 ด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ รองลงมา คือ ข้อ 3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 5 ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา

1.3 ด้านที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ รองลงมา คือ ข้อ 4 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่ดีทางสังคมด้านความพึงพอใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้

1.4 ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ รองลงมา คือ ข้อ 3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นประเมินปัญหาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประเภทการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา พบความแตกต่าง ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประเภทการปฏิบัติการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางที่จะดำเนินการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ และชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญญา บัดถาวรย์ (2562) ได้ศึกษาการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราม เรือนทองดี (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก โดยอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางที่จะดำเนินการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษาขอความร่วมมือ การตัดสินใจ

ในกิจกรรมต่าง ๆ การประสานงาน การวางแผนงานร่วมกับสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นที่เหมาะสมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ Chapin (1977) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการริเริ่มตัดสินใจดำเนินการ การมีอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินการ หรือออกเสียงคัดค้าน และตัดสินใจปฏิบัติการในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญญา บัดดาวงษ์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน ส่วนร่วมด้านการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ การติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chapin (1977) ซึ่งกล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือกับชุมชน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานระพี มหาสารโร ได้ศึกษาการสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่ดีทางสังคมด้านความพึงพอใจ ชุมชนมีส่วนร่วมรับความสะดวกสบายในการนำลูกหลานมาเรียน มีส่วนร่วมรับการฝึกอบรมตามความต้องการเพื่อนำความรู้และทักษะมาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี ได้รับสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วุฒินันท์ นามนาค (2559) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจัดในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชนธร บุญวัฒน์ (2560) ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสุจริต อำเภอภาชีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา การประเมินผลการดำเนินงาน ติดตามผลและความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการของสถานศึกษาอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานระพี มหาสารโร (2563) ศึกษาการสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิชมณูญ์ สุภายอง (2563) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 3 ข้อ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประเภทการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

2.1 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามประเภทการปฏิบัติงานโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้สามารถค้นคว้าหาความรู้ในแผนงานต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น เรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว สามารถทำงานได้อย่างราบรื่น อีกทั้งสถานศึกษาต้นสังกัดได้มีการจัดอบรม ให้บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยาได้มีโอกาสเข้าร่วมรับฟัง

ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชน คล้องกับผลการวิจัยของ เพชรพิศา แซ่ลอยเลื่อน (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผลการวิจัยพบว่า วางแผน ตามลำดับ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันชัย ปู่ทอง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขนาดของสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จได้มากหรือน้อย เมื่อสถานศึกษามีขนาดใหญ่จัดกิจกรรมภายในก็จะมี ความซับซ้อน ทำให้เกิดประสิทธิภาพของระบบต่าง ๆ ที่จัดไว้ ตกต่ำลง ตลอดจนทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาก็เปลี่ยนแปลงด้วย สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่บุคลากรก็จะมีภาระงานมากขึ้น แต่ไม่ว่าจะเป็นขนาดใดก็ตามล้วนต้องกำหนด ขอบข่ายของการบริหาร ซึ่งจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา รวมถึงการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และแต่ละสถานศึกษามีความพร้อมและการกระจาย ข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ทำให้ผลการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ เพชรพิศา แซ่ลอยเลื่อน (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผลการวิจัยพบว่า วางแผน ตามลำดับ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขนาดของสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะทำให้ การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้าน การประเมินผล ในแต่ละสถานศึกษาก็จะมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับ ความพร้อมและการกระจายข่าวสารของสถานศึกษานั้น ๆ บางสถานศึกษา ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก อาจเนื่องด้วยความเข้าใจไม่ตรงกัน ชุมชนไม่มีความรู้ในระบบการจัดการศึกษาและการประเมินผล ไม่มีวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้านไม่มีการจัดอบรมความรู้ระหว่างชุมชนและสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทำให้ผลการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนูญญา ปัตถาวรพงษ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษบุรี ผลการศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทางด้านการติดตามผลการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงาน และการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการรับฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้ และการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น

3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทางด้านการพิจารณาวางแผน การประสานงาน และการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กัลยกร หอมเพชร. (2552). ทักษะการบริหารกับผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

กิติมา ปรีดีดีลก. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ:

อักษร.

ไกรศร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

จันทราณี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

จุฑามาศ พันสวรรค. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ

สถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชนธร บุญวัฒน์. (2560). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วม

ของชุมชน : กรณีการศึกษาโรงเรียนสุจริต อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

ณัฐรญา พวงธรรม. (2553). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด

กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, สมุทรปราการ.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน: การตัดสินใจที่ดีกว่า

โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า.

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2550). เทคนิคการบริหารการศึกษา. ชัยภูมิ:

- โรงพิมพ์สถาบันบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2561). **แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565, จาก <http://gotoknow.org/blog/mathu/334443>
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). บทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. *The city Journal*, 4(85), 30.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). **หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, (2549). **การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานและกรณีตัวอย่าง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: 598 Print.
- นาตยา เทียนกุล. (2558). **ทักษะการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2546). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญพา ไสสนุ้ย. (2565). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน**
โรงเรียนบ้านเกาะบุโหลน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศตุล.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- บุญส่ง เจริญศรี (2550). **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรองผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ประชุม สุวดีดี. (2551). **การตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2553). การประเมินผลการปฏิบัติงานและการปรับเงินเดือน.
กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2555). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปานระพี มหาสาโร. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
มหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553.
(22 กรกฎาคม 2553). ราชกิจจานุเบกษา. 127(45 ก). หน้า 1-3
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545.
(19 ธันวาคม 2545). ราชกิจจานุเบกษา. 119(123 ก). หน้า 16-21.
- พิทยพัฒน์ ลุนโน. (2563). แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ
การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- พิมพ์พิชฌัญชู สุภายอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง
ตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เพชรพิศา เซ่งลอยเลื่อน. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2554). การบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิ และวิบูลย์ ไตรวณะบุตร. (2552). หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มงคล จันทร์ส่อง. (2544). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

- มณฑล จันทน์แจ่มใส. (2551). **ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว**
กรณีศึกษา: เกาะมุก จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ สถ.ม.,
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- มนัญญา บัดถาวงษ์. (2562). **การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร**
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- ราม เรือนทองดี. (2564). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ**
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- วนิดา หริกประโคน. (2563). **การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์**
การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- วรรณภา วงษ์วานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย ปู่กอง. (2565). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา**
ศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,
 มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- วุฒินันท์ นามนาค. (2559). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา**
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์
 ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- ศิริชัย กาญจนवासี. (2547). **ทฤษฎีการประเมิน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- सररค์ วรอินทร์ และทิพวรรณ คำคง. (2545). **การกระจายอำนาจทางการศึกษา.**
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักปฏิรูปการศึกษา.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2545). **พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎี**
และการประยุกต์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ล้มมา รณินธ์. (2553). **ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ:

แอล.ที.เพรส.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **แนวดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2550). **นักรับราชการศึกษามหาหนครระดับสูง รุ่นที่ 2**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา. (2565ก). **รายงานผลการกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 รอบ 6 เดือน**. พะเยา: โรงพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา. (2565ข). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐาน**. พะเยา: โรงพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา. (2566). **โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2566, จาก <https://www.sesapy.go.th/schools/>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). **หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา**. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์.

หัตถ์ชัย เชนจบ. (2564). **รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอขลุ้งจังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

อภิษดา มะกรดรรภ์. (2553). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2553). **Competency-based training road map (TRM)**. กรุงเทพฯ: เอชอาร์ เซ็นเตอร์.

Brown, W. B., and Moberg, D. J. (1980). **Organizational Theory and Management: A Macro Approach**. New York: John Wiley & Sons.

Campbell, J. R. (1976). **Reclaiming a Lost Heritage**. Ames: Iowa State University.

- Campbell, P. (1977). **On the Nature of Organizational Effectiveness in New Perspective on Organizational Effectiveness**. San Francisco: Jossey Bass.
- Chapin, F. S. (1997). **Social Participation and Social Intelligence** (3rd ed.). New York: Longman.
- Cohen, J. M., and Uphoff, N. T. (1980). **Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity**. New York: World Developments.
- Cunningham, W. G., and Cordoiro, P. A. (2000). **Educational Administration: A Problem-based Approach**. New York: Allyn and Bacon.
- Davis, K., and Newstrom, J. W. (1989). **Human Behavior at Work Organizational Behavior**. New York: McGraw-Hill.
- Erwin, W. (1976). **Participation Management. Concept Theory and Implementation**. Atlanta: Georgia State University Press.
- Fesler, J. and Kettl, F. (1991). **The Politics of the Administrative Process**. New Jersey: Chatham House.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (1996). **Educational administration: Theory, research, and practice**. New York: Random House.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2001). **Educational Administration: Theory Research and Practice** (6th ed.). New York: Harper Collins.
- Koontz, H. and Wehrich, H. (1988). **Management**. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. New York: Wiley & Son.
- Reynolds, D. and Creemers, B. (1990). **School Effectiveness and School Improvement: a Mission Statement**. New York: McGraw-Hill.
- Stavenhagen, R. (1971). Decolonializing Applied Social Sciences (includes comments and author's reply). **Human organization**, 30(4), 333-357.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณชาติ ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นางวรฤทัย สักลอบ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
3. นางอชิรญา ป้อเอียด ตำแหน่งครู วิทยฐานะ
ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม

ภาคผนวก ข แบบแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของแบบสอบถามเพื่อการ
วิจัย การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC (Index of
Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามคือ

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.67 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ข้อ	การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษา	คะแนนของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ							
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา การวางแผน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา การจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา การประสานงาน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอ แนวคิดของกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอ ความคิดเห็นที่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
7	ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทาง ที่จะดำเนินการให้สถานศึกษา ประสบผลสำเร็จ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
8	ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มี สถานศึกษาขอความร่วมมือ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษา	คะแนนของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ							
9	ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนแรงงาน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
10	ชุมชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
11	ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
12	ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนงบประมาณ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
13	ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
14	ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
15	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินโครงการ ให้ข้อมูลที่จำเป็น	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
16	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อ ประสานงาน ขอความช่วยเหลือ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
17	ชุมชนมีส่วนร่วมในการแนะนำ หรือให้คำปรึกษา เพื่อนำมา ปรับปรุงแก้ไขปัญหา ในการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษา	คะแนนของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์							
18	ชุมชนมีส่วนร่วมรับการช่วยเหลือ ด้านต่าง ๆ มากขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
19	ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ทางวัตถุที่เป็นรายได้	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
20	ชุมชนมีส่วนร่วมรับสัมพันธภาพ ที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
21	ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ที่ดีทางสังคมด้านความพึงพอใจ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
22	ชุมชนมีส่วนร่วมรับ ความสะดวกรบายในการนำ ลูกหลานมาเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
23	ชุมชนมีส่วนร่วมรับการถ่ายทอด ความรู้ เพื่อนำความรู้มาใช้ ในการสร้างผลงานที่ดี	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
24	ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จากการนำแผนการดำเนินงาน ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
25	ชุมชนมีส่วนร่วมรับการฝึกอบรม ตามความต้องการเพื่อนำความรู้ และทักษะมาใช้ในการสร้าง ผลงานที่ดี	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษา	คะแนนของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล							
26	ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
27	ชุมชนมีส่วนร่วม ในการประเมินผลการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
28	ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น ประเมินปัญหา	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
29	ชุมชนมีส่วนร่วม ในการประเมินผล ความก้าวหน้าของโครงการ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
30	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ผลการดำเนินงาน ของสถานศึกษาอยู่เสมอ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
0.936	0.936	30

ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

1. แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามตัวแปรประสพการณ์ การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ในการนี้ คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

2. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ โดยใช้เฉพาะในขอบเขตทางวิชาการเพื่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้อย่างเดียว และจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในภาพรวม ไม่มีผลกระทบบใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานหรือการประเมินผลงาน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุด

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นายศุภเมธา ธาดาชาลวัฒน์

นิสิตหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาบริหารสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

- 1-5 ปี
 6-10 ปี
 11 ปีขึ้นไป

2. ขนาดของสถานศึกษา

- ขนาดเล็ก (สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คนลงมา)
 ขนาดกลาง (สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน)
 ขนาดใหญ่ (สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน)
 ขนาดใหญ่พิเศษ (สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อมูลต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตาม
ระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- ระดับ 5 คะแนน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 คะแนน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับมาก
 ระดับ 3 คะแนน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 คะแนน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 คะแนน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่ส่งเสริมฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารสถานศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา					
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการวางแผน					
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา การจัดกิจกรรม					
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา การประสานงาน					
5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด ของกิจกรรม					
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ที่เหมาะสม					
7	ชุมชนมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางที่จะ ดำเนินการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ					
8	ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษา ขอความร่วมมือ					

(ต่อ) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

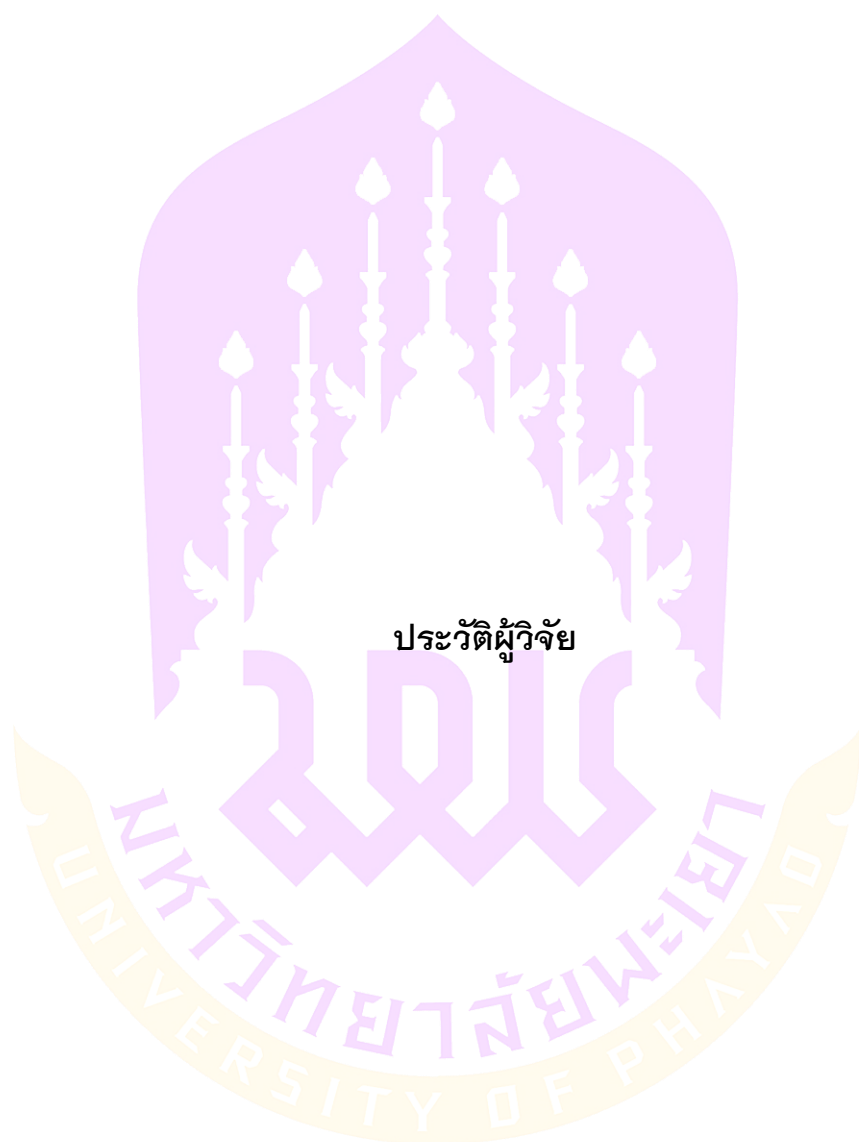
ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ						
9	ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนแรงงาน					
10	ชุมชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมโครงการกิจกรรมต่าง ๆ					
11	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน					
12	ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนงบประมาณ					
13	ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา					
14	ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์					
15	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินโครงการให้ข้อมูลที่จำเป็น					
16	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา					
17	ชุมชนมีส่วนร่วมในการแนะนำหรือให้คำปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน					

(ต่อ) ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์						
18	ชุมชนมีส่วนร่วมรับการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น					
19	ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้					
20	ชุมชนมีส่วนร่วมรับสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา					
21	ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่ดีทางสังคมด้านความพึงพอใจ					
22	ชุมชนมีส่วนร่วมรับความสะดวกสบายในการนำลูกหลานมาเรียน					
23	ชุมชนมีส่วนร่วมรับการถ่ายทอดความรู้เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี					
24	ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ					
25	ชุมชนมีส่วนร่วมรับการฝึกอบรมตามความต้องการเพื่อนำความรู้และทักษะมาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี					

(ต่อ) ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
26	ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา					
27	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน					
28	ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นประเมินปัญหา					
29	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ					
30	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่เสมอ					

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ศุภเมธา ธาดาชลวัฒน์
วัน เดือน ปี เกิด	5 กันยายน 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2549 ศศ.บ. (ภาษาจีน), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, จังหวัดลำปาง
ที่อยู่ปัจจุบัน	18 หมู่ 5 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	ศุภเมธา ธาดาชลวัฒน์. (ผู้บรรยาย). (20 เมษายน 2567). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 10 (หน้า 533-545). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

